

АНАТОЛІЙ МИХАЙЛОВИЧ САМОЙЛЕНКО
(до 75-річчя від дня народження)

Академік Національної академії наук України Анатолій Михайлович Самоїленко народився 2 січня 1938 р. в с. Потіївка Радомишльського району Житомирської області. В 1960 р. закінчив механіко-математичний факультет Київського державного університету ім. Т. Шевченка та вступив до аспірантури Інституту математики АН УРСР, де долучився до Київської наукової школи Крилова – Боголюбова. У 1963 р. під керівництвом академіка Ю. О. Митропольського захистив кандидатську дисертацію й почав працювати в Інституті математики АН УРСР. У 1967 р. блискуче захистив докторську дисертацію, ставши наймолодшим доктором наук в Україні. З 1965 по 1974 р. Анатолій Михайлович — старший науковий співробітник Інституту математики АН УРСР, з 1974 по 1987 р. — завідувач кафедри інтегральних та диференціальних рівнянь Київського національного університету ім. Т. Шевченка, з 1988 р. — директор Інституту математики НАН України, з 2006 р. — академік-секретар Відділення математики НАН України. В 1974 р. отримав звання професора, у 1978 р. його обрано членом-кореспондентом АН УРСР, у 1995 р. — академіком НАН України, а в 2002 р. — дійсним членом Європейської академії наук.

Наукові інтереси Анатолія Михайловича охоплюють широке коло актуальних проблем якісної та аналітичної теорії диференціальних рівнянь та нелінійної механіки. Його оригінальні та глибокі дослідження, почерпнуті з класичних робіт А. Пуанкаре та О. М. Ляпунова, присвячено звідності систем з квазіперіодичними коефіцієнтами мето-

дами прискореної збіжності, вивченню поведінки інтегральних кривих на інваріантних тороїдальних та компактних многовидах та в їх околах, розвитку асимптотичних та створенню нових методів досліджень нелінійної механіки. Поняття функції Гріна задачі про інваріантний тор лінійного розширення динамічної системи на торі виявилось надзвичайно плідним та дало новий імпульс розвитку найрізноманітніших аспектів теорії збурень та стійкості тороїдальних многовидів. У математичній літературі це поняття відоме як „функція Гріна – Самойленка”. Його роботи з теорії багаточастотних коливань зробили вагомий внесок у цю тематику і визначають нові напрямки їхнього вивчення та розвитку. Відоме ім'я в науковому світі Анатолію Михайловичу принесла монографія „Метод ускоренной сходимости в нелинейной механике” (1969 р.), над якою він працював разом зі своїми видатними київськими вчителями — академіками М. М. Боголюбовим та Ю. О. Митропольським. Для дослідження періодичних розв'язків систем звичайних диференціальних рівнянь у 1965 р. А. М. Самойленко запропонував ефективний метод, який тепер відомий як „чисельно-аналітичний метод Самойленка”. Згодом разом із М. Й. Ронто та їхніми учнями цей метод було розроблено та узагальнено для широкого класу крайових задач.

Ще один загально визнаний цикл робіт Анатолія Михайловича пов'язаний із теорією імпульсних диференціальних систем. Монографія А. М. Самойленка та М. О. Перестюка „Дифференциальные уравнения с импульсным воздействием” (1987 р.), перевидана у 1995 р. англійською мовою, була першою у світовій літературі книгою, в якій викладено основоположні результати теорії диференціальних систем з імпульсним впливом.

Анатолій Михайлович щедро ділиться оригінальними науковими ідеями та інтенсивно розвиває разом зі своїми учнями нові методи якісних та аналітичних досліджень теорії диференціальних рівнянь. Так, спільно з В. Л. Куликом розроблено теорію знакозмінних функцій Ляпунова для дослідження обмежених на всій осі розв'язків лінійних неавтономних диференціальних систем і лінійних розширень динамічних систем на торі. На основі теорії узагальнено обернених операторів разом із О. А. Бойчуком розвинено теорію нетерових крайових задач для систем лінійних та нелінійних диференціальних рівнянь, рівнянь із запізненням аргументу, рівнянь з імпульсним впливом, сингулярно збурених систем. Подальше застосування цієї теорії знайшло свій розвиток у відомій задачі про обмежені на всій дійсній осі розв'язки диференціальних та різницевих рівнянь за умови дихотомії на півосях відповідної однорідної системи. Розвиток досліджень із теорії збурень злічених систем диференціальних рівнянь у просторі обмежених числових послідовностей проведено разом з Ю. В. Теплінським. Спільно з С. І. Трофимчуком розроблено основні положення теорії майже періодичних імпульсних систем. Разом із Р. І. Петришиним обґрунтовано методи усереднення та інтегральних многовидів для дослідження коливних розв'язків багаточастотних диференціальних рівнянь із повільно змінними частотами. Спільно з О. М. Станжицьким отримано важливі результати в теорії стохастичних диференціальних рівнянь.

А. М. Самойленко — автор понад 600 публікацій, серед яких 30 монографій та 15 навчальних посібників. За даними MathSciNet його наукові праці цитувалися 791 раз 514 авторами.

Велику увагу Анатолій Михайлович приділяє підготовці висококваліфікованих наукових кадрів. Серед його учнів 33 доктори та 82 кандидати фізико-математичних наук. Протягом кількох десятиліть він викладає в Київському національному університеті ім. Т. Шевченка, керує науковою роботою аспірантів та докторантів. Протягом 1998–

2011 років читав лекції в Національному технічному університеті України „Київський політехнічний інститут”. Він є президентом Всеукраїнської благодійної організації „Фонд сприяння розвитку математичної науки” та керівником благодійного фонду сприяння розвитку талановитих дітей та юнацтва міста Малина, членом Київського, Українського та Американського математичних товариств, входить до складу редакційних колегій багатьох українських та закордонних математичних журналів, серед яких „Український математичний журнал”, „Доповіді Національної академії наук України”, „У світі математики”, „Nonlinear Mathematical Physics”, „Memoirs on Differential Equations and Mathematical Physics”, „Miskolc Mathematical Notes”. Анатолій Михайлович є одним зі співзасновників та головним редактором журналу „Нелінійні коливання”.

А. М. Самойленко нагороджено орденами Дружби народів (1984 р.), „За заслуги” III ступеня (2003 р.) та Ярослава Мудрого V ступеня (2008 р.), Почесною Грамотою Президії Верховної Ради України (1987 р.). Він є лауреатом Державних премій України в галузі науки і техніки (1985 і 1996 рр.), Державної премії України в галузі освіти (2012 р.), республіканської комсомольської премії ім. М. Островського (1968 р.), премій Академії наук України ім. М. М. Крилова (1981 р.) та М. М. Боголюбова (1998 р.), премій НАН України ім. М. О. Лаврентьєва (2000 р.), М. В. Остроградського (2004 р.) та Ю. М. Митропольського (2010 р.), йому присвоєно звання „Соросівського професора” (1998 р.), заслуженого діяча науки і техніки України (1998 р.).

Анатолій Михайлович сповнений творчих задумів і оригінальних ідей. Побажаємо йому нових успіхів, міцного здоров'я, яскравої та плідної діяльності на славу математики.

Редакційна колегія